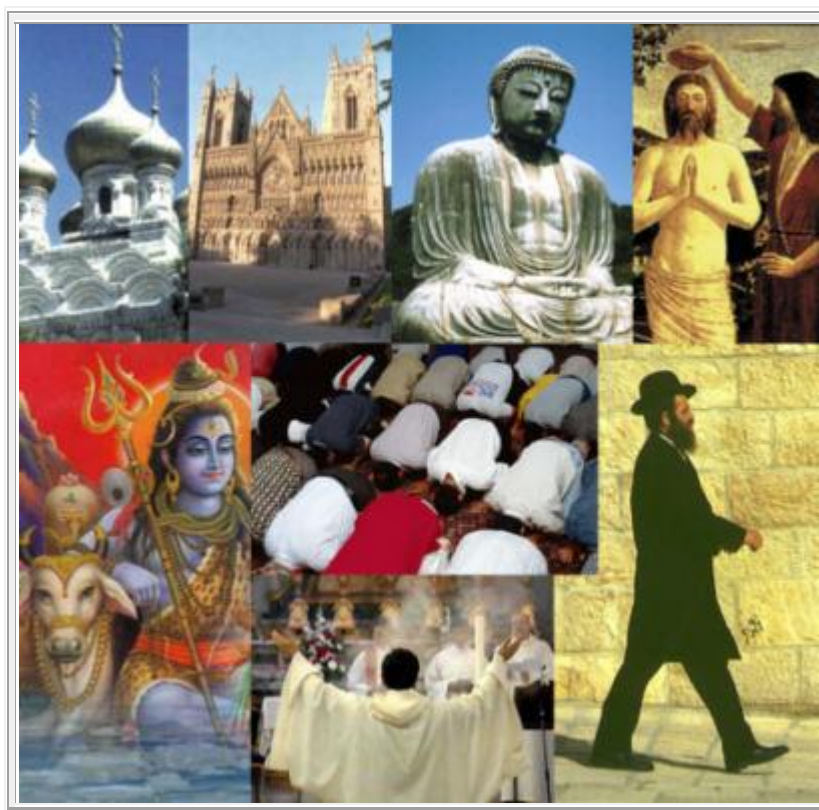

RELIGIONER SOM BLIR ONDE

av Sven Damsholt

Vi får ingen løsning på problemene omkring de mange religiøse retningers krav, påstander, rettigheter og familiemønstre, før vi blir klar over hva religion – og særlig hva religion ikke er.

De færreste synes sikkert det er viktig. For de fleste mennesker er religion en abstrakt idé, i hvert fall en privatsak. Det er det konkrete i tilværelsen som betyr noe: lovgivningen, økonomien, helsevesenet, samfunnets stabilitet, innenriks- og utenrikspolitikk.

Men beboerne i Kasmir er i hvert fall oppmerksomme på, at religion betyr noe for deres samfunns stabilitet. Eller i Nord-England, Filippinene eller Palestina.

Om ikke annet er myndighetene nødt til å ta stilling til hva Islam er – og særlig hva Islam ikke er, fordi det i stigende grad blir et problem for det norske samfunn. Er det riktig, at Koranen forplikter muslimene til å sørge for å avskaffe vår grunnlov og innføre shariaen? Eller har det ikke noe med deres religion å gjøre?

For å begynne med begynnelsen: enhver religion forutsetter, at den synlige verden er satt i gang eller skapt av en bakenforliggende Stor Årsak, som har en mening med sin skapelse. Det har naturligvis vakt motstand hos vitenskapen, som verken kan måle eller veie eller ved observatoriernes kikkerter har kunnet fått øye på noen Stor Årsak, og som mener at universet

er blitt til ved "the Big Bang" hvis partikler deretter tilfeldig har dannet soler og planeter med deres kompliserte organismer og vesener med bevissthetsliv. Det er det etter hvert ikke så mange som kjøper. En munter sjel har sammenlignet det med, at man sprengete en bombe i et gammeldags boktrykkeri, hvor da de utallige typer "liksom tilfeldig" ordnet seg og ble til Shakespeares samlede verker.

Hva angår den Store Årsaks hensikt, er menneskets oppfattelse av den et antropologisk spørsmål, d.v.s. hvordan er mennesket i stand til å oppfatte hensikten med tilværelsen?

Hvis vi går tilbake til en prehistorisk religion som de gamle egypternes, vet vi fra papyrusskriftene at man regner med ni bevissthetslag i mennesket. Det minner sterkt om en annen prehistorisk religion, den indiske vedanta, som har samme trinnvise inndeling, fra fysisk bevissthet helt opp til felles bevissthet med den Store Årsak. De mennesker, som har nådd denne høyeste bevissthet, har kunnet fortelle deres samtid om meningen med tilværelsen. Det gjaldt Moses, som ble oppdratt som egyptisk prins og sannsynligvis gjennom de egyptiske innvielser fikk åpnet for den guddommelige bevissthet. Det gjaldt Gautama Buddha, som etter sigende nådde den ved egen hjelp. Det gjaldt Jesus av Nasaret, som ifølge Nye Testamente fikk bevissthetsfelleskap med den Stor Årsak ved dåpen i Jordan. Hva Muhammed angår forteller historien, at en engel diktete ham Koranen.

Ken Wilber gir i en av sine artikler et eksempel på, hvor avgjørende bevissthetsstadiet er: hvis man viser en hund en bestemt gjenstand, vil den for eksempel oppfatte den som en sort og hvit ting. Den samme gjenstand vil av en primitiv indianer fra Amazonas bli oppfattet som en avlang ting med sorte tegn på. Et barn vil vite at det er en bok. En voksen vil beskrive den som en bok med latterlig innhold. En kjernefysiker vil si, at den inneholder en høyst interessant kvanteteori. Hvis derfor et menneske bedømmer erfaringene hos et annet menneske på et høyere bevissthetstrinn enn hans eget, skjer det en kategorifeil.

Med religionsstifternes høyeste bevissthetstrinn var vi på sikker grunn. Men da deres opplevelse skulle forklares for andre, var de nødt til å bruke språket hos det folket de henvendte seg til, deres utviklingstilstand og samfunnsbegreper. Det er det første verditap.

Med religionsstifternes høyeste bevissthetstrinn var vi på sikker grunn. Men da deres opplevelse skulle forklares for andre, var de nødt til å bruke språket hos det folket de henvendte seg til, deres utviklingstilstand og samfunnsbegreper. Det er det første verditap. Det neste skjer når mesterens uttalelser skal nedskrives. Her kommer den virkelige uklarhet inn; etter flere århundrer er det ingen som med sikkerhet kan si, hvor mange utelatelser eller misforståelser, som har sneket seg inn i redigeringen av de hellige skrifter.

Det fikk man en idé om da Thomasevangeliet dukket opp i Quomram i Egypt. Ekspertene har fastslått, at det er eldre enn de fire kjente evangelier, og det viser seg, at noen deler av Thomasevangeliet er kommet med i Nye Testamente, andre deler ikke – nemlig de deler som det er vanskelig å forstå meningen med. Allerede her kan man se, at Thomasevangeliets forfatter har hatt en forståelse av Jesu ord, som de teologer som senere redigerte Nye Testamentet ikke har hatt. De utelatte skrifter har forekommet dem så merkelige, at de er blitt ansett som kjetterske av de kirkelige myndigheter (hvilket sannsynligvis har vært årsaken til at klosteret i Quomram gjemte Thomasevangeliet bort i en leirkrukke.)

Neste etappe er ennå mer skjebnesvanger, nå skal skriftene framlegges og en dogmatikk skapes av dem. Dermed er religionen blitt til, og den er nødt til å definere seg med en ytre avgrensning, akkurat som et hardt skall som skal forhindre fremmede ideer i å trenge inn og de troende i å forville seg ut.

Akkurat som krepesen, som er bløt inni fordi den ikke har ryggrad og må feste musklene til sitt harde skall, vil religionen klynge seg til sin festning av dogmer, moral og fremfor alt til sitt autoritative embetsvesen.

Egentlig skulle ryggraden i religionen være den sammensmeltning med den guddommelige bevissthet, som avspeiler seg i menneskets visdom og kjærlighet til sine medmennesker. Men liksom krepesen, som er bløt inni fordi den ikke har ryggrad og må feste musklene til sitt harde skall, vil den nye religion klynge seg til sin festning av dogmer, moral og fremfor alt til sitt autoritative embetsvesen.

I naturen kryper krepesen ut av sitt panser, når den vokser, og danner seg et nytt panser. Det skjer ikke med religionen, den gjør seg etter hvert til ét med sin institusjonelle form og overser mer og mer sin opprinnelige impuls, fordi dens embetsmenn ofte befinner seg på et bevissthetsnivå, som er lavere enn nivået hos dem de skal bedømme. Når teoretikere skal bedømme mystikerens erfaringer, skjer det ifølge Ken Wilber en kategorifeil, og det har hatt tragiske følger for religionene, hvor fromme mystikere er blitt torturert, korsfestet eller brent på bålet.

Når formen begynner å drepe det liv den skal beskytte, kommer reformasjonen. Gautama Buddha gjenopprettet det indre liv i den indiske bramanisme. Jesus i den mosaiske religion. Sufiene i Islam. Luther i den katolske kirke. Alle steder under blodige forfølgelser. Men de nye former ender på samme måte som de gamle med å bli for snevre og må skiftes ut. Det er en evig prosess, men nødvendig hvis det opprinnelige skal bevares.

Det offisielle Islam befinner seg i dag på samme trinn som den offisielle katolisisme i 1200-tallet, hvor det var en politisk maktfaktor, og de troende mente å tjene Gud ved å forfølge

annerledes troende. I dag tordner imamene verden over mot de vantro og preker overtakelse av de vestlige samfunn. Det er en minoritet av muslimer, som fastholder Muhammeds opprinnelige budskap om kjærlighet og fred. Hvis ikke Islam skal bli det nye fiendebilde i vesten, må de gode og innsiktsfulle muslimer skape den nødvendige reformasjon. •

Forfatteren kan nås på følgende adresse:

Sven Damsholt, Sankt Ansgars Forlag Bredgade 67, 1260 København K, Danmark
www.visdomsbogerne.dk